

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână:
Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se
face în Săbiiu la expeditorul zăriei, pe afara la
s. r. poste cu bani gata prin scrisori francate,
adresate către expeditor. Prețulu prenumera-
țiunii pentru Săbiiu este pe anu 7 fl. v. a.,
iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 22.

ANULU XXIII.

Săbiiu în 1628 Martiu 1875.

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provin-
ciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe
o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru prinț, și țier
streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl.
Inseratele se platesc pentru întâia ora
cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr.
și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 635. 1875.

Cătra PP. Protopresviteri și Ad- ministratori protopresviterali, că Inspectori districtuali de școle din Archidieceasa.

În legătura cu ordinațiunea con-
sistorială din 8 Augustu 1874 Nr.
1991/sc. — cons. 403 1874 sunteți
prin această provocată, că până la finea
lunei curgetore nesmintitu să asterneti
incôce consemnarea catichetiloru și
a catechumeniloru, ce cercetăza școli
de alta confesiune în tractulu Prea-
cinstieloru vostre.

Săbiiu, din ședința Consistoriu-
lui archidieceșanu, că senatu școlas-
ticu, ținută în 12 Martiu 1875.

În absentia Escelentiei Sele P.
Archiepiscopu și Metropolitu.

Nicolau Popea m. p.
Arhimandritu și Vicariu ar-
chiepiscopescu.

Suplementu la politică națională.

(F i n e.)*

Comerțulu a fostu pentru noi
românii, din Austro-Ungaria anghiră,
care a pusu temeiul la clasă medi-
locia și în cătu-va a inteligenței noastre
naționale. În timpurile, cându legile
Transilvaniei autonome erau numai
privilegie, comerțulu românescu trăia
sub firma străina. De aci vine, de în
Brasiovu fu vorbă mai cu seama de negu-
tatori greci**), de-si unii dintre greștii
de acolo erau născuți în Țiara Oltului,
altii în muntii Abrudului, altii în Roma-
niă, în Bulgariă, numai în Greciă nu;
de aci vine de în Fagarasiu, în Săbiiu,
în Sebesiu, Orestiă, Devă, Albă-Iulia,
Blasiu, Reginu, Clusiu etc. până în
diuă de astadi, se u parte din po-
pulațiunea curatu română se numeșce
greci, se u vre-o strada ori vre-o bi-
șerică se numeșce a greciloru, cu tôte
ca greci pre aci n'au fostu nici odata,
afara dora de vre-unu caletoriu. In-
digeni, ca ceilalti români inca n'au
fostu totii, pentruca cea mai mare parte
din purtătorii comerțulu erau români
fugiti din Macedoniă, că sa scape de
asupririle turcesci și de intrigile fa-
nariotice ale greciloru, cari inca pati-
miau și patimescu și astadi de bôla
epidemică de a grecisă populațiunea
de pre peinsulă balcanică și de a
restitu imperiă grecășcă cu resie-
dintiă în Constantinopole.

Acești și cu contingentulu celu
puteau recruta din românii indigeni
au fostu în cea mai mare parte pur-
tătorii comerțulu unu tempu inde-
lungatu în țiera noastră și chiaru și
în Ungariă orientală, până cându în
Transilvaniă pre la 1810 prin restric-
țiuni politice și mai tardiu (1834) prin
derivarea drumulu comerciale pre Du-
nare au decădiutu, concentrându-se tôte
puterea comerțulu tranu în Brasiovu,
punctulu celu mai aproape de porturile

*) Vedeti nr 18 și 19 ai „T. R.”

**) În Brasiovu mai suntu și astadi
vre-o câte-va familie, cari se dicu ca suntu
grecesci, cu tôte ca au nise nime pre cari
greculu nu le are nicăiri în limbă sea, dăra
nici litere în ortografiă sea că sa le scrie;
motivulu din care se însufletiescu asiă de
tare pentru patriă care n'au vedut' o nici
mosi de stramosii loru, este averea cea
frumôșă a bisericii gr. or. din cetate, parte
că avere proprie, parte că de depositu
Brancovescucu, care avere numai că „greci”
credu ca potu s' o administreze fără de nici
o controlă.

românești Galati, Braila, cari, aproape de
marea neagra, de cându au încetatu
invasiunile, au progressatu cu pasi
gigantici.

Comerțulu de care ni este vorbă
eră estinsu asupră tuturor articulu-
loru. Productele crude aduse din ție-
rile învecinate române și de aici din
țiera se espedau în cantități mari
până pre la Vienă și Lipsca și de
acolo parte că marfa pentru piațiele
indigene, parte că marfa de transitu
veneau manufacturi. Dela 1810 încôce,
ce venea din afara eră mai numai
marfa de transitu, căci sistemulu de
prohibitiune nu concedea defacerea
marfuriloru străine pre teritorulu Au-
striei și deca cine-va voia să impôrte
ce-va manufactura străina o putea
face numai pre lănga licența expresă
și pre lănga țase vamale enorme.

Este adevăratu, că restricțiunile
politice, prohibitiunile și abaterile dru-
muriloru comerciale au schimbatu forțe
multu referințele de mainainte, cu
tôte aceste comerțulu nu este ster-
pitu și nici nu se va sterpi, pentru
că elu este o condițiune pentru socie-
tate, întocmai că circulațiunea sânge-
lui pentru organismu. În tempulu
prezentu jacu multe calamități asupră
comerțulu din patriă. Între aceste
suntu drumurile de feru cladite fără
multa considerațiune la utilitatea com-
ercială, schimbările economice în
orientu și în fine schimbările cele ra-
pedi politice de vre-o câte-va decenie
incôce; inse aceste tôte, cu escepti-
nea drumuriloru de feru, trebuie să-și
afle odata alviă loru, în care sa curga
linu și în regula, pentru că numai asiă
și numai atunci voru luă afacerile eco-
nomice dimpreuna cu comerțulu unu
sboru nou, unu sboru mai productivu
și fără de atâtea daune prin mari fa-
limente.

O ingrigire ne cuprinde inse
cându vedemu, că comercianții nostri
se reducu din di în di la numeru și
că comerțulu trecu per excellențiam
în mânilor evreiloru și ici și unde și
ale armeniloru, și a altoru naționali-
tăți. Săbiulu d. e., care numai pre
la anii 1850 numeră o sumă conside-
rabile de firme române, astadi se vede
redușu la 4—5. Și sucrescentiă? este
tôrte neînsemnata, cu tôte că nume-
rulu pravalieloru cresce și aici, dăra
nu scade. Mai în anulu trecutulu ni-a
tramisu unu amiculu date specificate din
Brasiovu, unde până acum neguțato-
rimea noastră, putem dice, stă inca în
flôre, din cari date inca se vede, că
sucrescentiă nu este în proporțiunea
care aru trebui să fie. Cele lalte po-
setiuni din Transilvaniă inca, în cea
mai mare parte, suntu perdute pen-
tru comerțulu românesc; ce vomu
dice de Oradea-mare, de Aradu, de
Temisioră, ce de alte colonii com-
erciale, inghitite cu totul, încātu abiă li
se mai scie de urmele lor, precum în
Dobritienu, Miskolez etc. ?

Fenomenele aceste suntu dureroșe,
dăra suntu totu atâtea admonițiuni
pentru națiunea noastră. Ele indigi-
tăza mai invederatu decātu ori-ce di-
sertatiuni politice starea noastră eco-
nomică în ramurile principale ale vie-
ții sociale.

Sa nu ne amăgișca vocile diurna-
listice politice, cari ameninția în tôte
dilele cu straformări radicali politice,
cu bancroturi de stat și alte de fe-
liulu acestă. Aceste chiaru cându
s'aru întemplă, se întemplă în parte

considerabile și la presiunea cestiu-
niloru economice conduse reu de vre-
unu guvernulu, care nu scie judecă in-
tensivitatea lor. Revoluțiunea cea
mare în Franciă la 1789 pôte nu ur-
mă, deca regatul de mai nainte in-
grigiă mai bine de cestiunile econo-
mice ale populațiunii din regatu. Re-
gatulu burgesu dela 1830 pôte ca nu
se nascea nici odata, deca burgesimea
francesă gasea în restauratiunea re-
gatulu la 1814 ocrotela sigura a în-
tereselor burgesimei, a căroru esenția
suntu tocmai cestiunile economice și
în speciale industriă și comerțulu.
Nici alu doilea imperiu la 1852 nu
prindea asiă în graba radecini pre ru-
nele republicei reinviate la 1848, deca
nu eră probabilitatea, ca sub scutul
acestui va prosperă mai bine eco-
nomiă națională.

Inse, presupunendu dăra nu con-
cedendu, că și la noi aru urmă chiaru
o catastrofa, afacerile economice voru
jucă rol și în formele cele noue ale
ori-cărui guvernulu, că și mai nainte;
ba în impregiurările noastre cu carac-
teru universale, inca și mai multu,
pentru că ne impingu altii, și deca
noi nu vomu voi, se u nu vomu putu
sa ținemu pasu cu ori-care afacere
economică, ne voru inlocui altii; căci,
deca în politica negatiunea se u passi-
vitatea pôte sa aiba vre-unu întielesu,
în cestiuni economice, înceta ori-ce
posibilitate pentru densă. Va se dica,
în ori-ce casu, afacerile cari privescu
economiă națională, și între aceste e
și comerțulu, nu potu fi neglese nici
decum.

Fiindu asiă de mare importantia
ramulu acestă alu comerțulu este
necesaru sa ne cugetămu și de cul-
tivarea lui, cu atâtă mai vertosu, cu
cātu vedemu că acum și statulu se
interesăza mai seriosu de densulu
și cauta, desi ici colea mai fa-
cendu și câte o erore, întielegemu, în
ceea ce privescu medilôcele de comu-
nicațiune, — tôte inlesnirile posibile
pentru desvoltarea lui.

Spiritulu de speculațiune nu este
strainu romanulu, elu trebuie nutritu
prin școli anume, școli, cari sa-și dea
mâna de ajutoriu, asiă dupa cum cere
tempulu de astadi.

Nu mai unu deceniu, multu doue,
deca amu lucră cu energia și în pri-
vintiă această s'aru vedu sporiulu celu
mai imbucuratori.

Recapitulându dicemu cu tôte
increderea, că nu vomu fi dati de min-
ciuna de nimenea, că avendu românii
în vedere cele dise până aci și adope-
rându-se a desvoltă o activitate seri-
oșă pre tôte terenurile atinse în acestu
articulu, cu tôte apertinentele lor,
voru însufletii și se voru intări în vi-
talitatea lor asiă de multu, încātu
ori și ce nisuintie de ai stinge, cându
aru fi de acele, aru remană rusinate.
Și aici nu se cere nimică mai multu
de cătu voia și perseveranția, căci
nici unu paragrafu din câte legi s'aru
adusu dela 1867 încôce nu ne impe-
deca de a lucră cătu de multu pre
terenurile aceste.

Care poporu afara de alu nostru
a fostu mai asupritu mai bine de
patrusprediece seculi de cătu poporulu
italianu? Tôte drepturile i fura rapite
din mâna, mai în totu tempulu ace-
storu patrusprediece seculi, dăra in-
dustriă lui, comerțulu lui, l'a intaritu
că sa resiste tuturor furtuniloru și
astadi, nu numai ca și vede salvata

naționalitatea, dăra este și o putere
considerabile între puterile lumii.

Deca vomu sa avemu o politica
națională sa cautămu sa-i pregatimu
și o basă solidă. Dupa noi basă solidă
fără de unu poporu care sa nu fie
lipsitu de factori esențiali sociali nu
este cu putinția. În vre-o cătu-va bar-
bati asediati în funcțiunile statulu sa
nu ne cautămu mântuirea, pentruca,
de si esemplele suntu odioșe și de si
între densii s'aru gasitu barbati de cei
mai devotați cauzei naționale, trecu-
tulu mai vechiu și chiaru și celu din
deceniile din urma ne dă și dovede
de acelea, din care este evidentu cătu
este de eficace radimulu unu poporu
numai și numai în funcționari.

Că sa fie organismulu completu
trebuie sa nu lipsesca nici membrii:
sa avemu preotime, sa avemu barbati
eruditi, sa avemu funcționari de stat,
sa avemu advocati, sa avemu inse și
comercianți, industriasi, meseriasi și
agricultori harnici și inca în propor-
țiunea corespundentă populațiunii
noștre.

Incheiămu dicendu: că punemu
unu mare pondu pre reorganizațiunea
noștra economică, de ore-ce tôte cele-
lalte referințe publice și intelectuale
suntu mai strinsu legate cu această
de cum aru crede cine-va. Terenurile
vietiei spirituale și materiale, prin ur-
mare și cele naționale și sociale nu
suntu despartite prin nici unu abisu
unele de altele, ci ele apuca unele în-
tr'altele că rôtele unu mecanismu.

X Dupa „P. Ll.” s'a ținutu Luni
între 5 și 9 ore seră unu consiliu de
ministri, la care au luat parte afara
de ministrulu pentru Croatiă, totii
membrii regimulu și la începutu și
generalulu Molinary. Objectele des-
baterii au fostu unele propuneri ale
generalulu comandante alu confiniulu
militariu, programă lucrărilor cari
au a se resolve inca în sesiunea pre-
senta dietale. Se întielege de sine ca
s'a atinsu și cestiunea disolverei dietei
în ceea ce privescu tempulu. Din im-
pregiurarea, că Majestatea Sea se va
returnă din caletoriă sea în Dalmatiă
numai pre la mijloculu lui Maiu, s'a
aflatu de bine că afacerile aceste sa
fie objectulu desbateriloru conferinție-
loru ministeriale, cari mâne se voru
continua în Vienă.

X Congresulu bisericescu alu serbi-
loru din Ungariă se va conchiamă,
dupa cum spune „M. Polit.”, în dilele
ultime a lunei curente spre a conti-
nuă și termină agendele sele. La ace-
ste va luă parte și comissariulu re-
gescu Hueber, carele, dice numită fôia,
și până acum a raportatu succese com-
plete în afacerile congresuale. Ună
dintre agendele congresulu va fi or-
ganizațiunea administrațiunii biseri-
cescu, elaborata de sinodulu episco-
pescu. Punctulu celu mai momentuosu
în organismulu autonom este orga-
nizațiunea și sferă de activitate a si-
nodeloru eparchiale, cari dupa com-
pusetiunea lor demagogică de până
acum au servitu de campu de agitațiuni
și de instrumente pentru dominați-
unea mileticiană. Totu „M. Polit.” spune
mai departe, că regimulu va fi cu mare
atențiune că dreptulu de supravegheare
alu statulu în ceea ce privescu con-
vocarea și disolverea congresulu s. a.
mai departe sa nu sufere nimică; în

tóte celelalte ce privesc statutele congresului si autonomi'a bisericeii, regimulu se va adoperá a dovedi o atitudine liberala.

V Intraea Escelentiei Sele Archiepului si Metropolitului *Mironu Romanu* cá membru ordinariu in partid'a liberala parlamentaria a datu ansa unoru reamintiri interesante din trecutulu publicisticu-politicu alu présántitulu nostru Archipastoriu.

Astfelu diuariulu „Hon“, vechiulu organu alu partidei liberala unguresci, intr'unulu din numerele sele mai de aprópe aréta, ca Escelenti'a Sea intrandu in sinulu partidei liberala, n'a cedatu intru atât'a fluctuatiunei nóueloru idei ce au coplesitu tiér'a in urm'a uniunei partidelor, ci mai multu a urmatu numai principiiloru si directiunei sele politice de mai nainte. Escelenti'a Sea, dejá la anulu 1867, unu fruntasu alu inteligentiei române din Aradu, tratandu prin o seria de articoli adencu cugetati in diuariulu „Alföld“ despre partidulu deákistu, între altele eata ce predisese:

„Precum dara, pre de o parte apare cá unu ce fórté naturalu, ca unu patriotu cu anim'a curata si profundu cugetatoriu (Franciscu Deák), in lupt'a restaurárei constitutiunei comune a sciutu sa concentredie fortiele morale cele mai ponderóse; — asiá pre de alta parte nu póte existe nimic'a extraordinariu in aceea, déca in nóu'a desvoltare a vietiei nóstre constitutiunale priceperea celor-lalte interese secundarie voru dá nascere unei grupári cu totul mai nóue in ceat'a cugetatoriloru independenti, prezentandu-ne in sensulu acest'a o nóua constituire de partida. — Din parte-mi, cu modestulu meu talentu politicu, missiunea partidei parlamentarie deákista o privescu de terminata deodata cu resolvirea cea mai de aprópe a cestiuniloru dualistice si credu ca nu va fi decátu unu procesu naturalu alu desvoltárei lucruriloru in aceea, déca preste unu tempu nu pré indepartatu pre ruinele actualeloru partide parlamentarie vomu vedé radicandu-se in tiéra o respectabila partida liberala, care — nu mai multu luptandu-se pentru restaurarea constitutiunei, ci aflandu-se in deplin'a posesiune a ei, — va realisa, in contr'a institutiuniloru invecchite a obositulu partidulu conservativu, si va traduce in faptu conceptele adeveratei libertáti, egalitáti si fraternitáti.“

Totu Escelenti'a Sea, la an. 1869, cu ocasiunea candidárei sele la alegerea de deputatu din cerculu electoralu alu Chisineului, facendu-si profesiunea de credintia, eata prin ce cuvinte remarcabile si-a desvoltatu *credeulu* seu politicu:

„Eu — pentru cá sa me exprim asiá — 'mi amu anim'a in partid'a stánga, 'mi iubescu patri'a cu ardóre si suntu omulu progresului; dara tocmai pentru ca-mi iubescu patri'a si protegiezu progresulu me abtieniu cu rezerv'a si seriositatea partidei drepte dela ori-ce incercare, ce aru poté sa periclitaze patri'a nóstra si sa ne lipsésca de binefacerile libertáti constitutiunale. Prin acest'a inse — firesce — nu voiu sa dicu, ca apartieniu partidulu dreptu ori stángu; ci referindu-me la confessiunile mele de mai nainte, me declaru de nou: ca eu, fatia cu partidele esistente din drépt'a si stángu, ocupu o positiune cu totul independenta, nutrindu speranti'a unei nóue constitutiuni de partida parlamentaria, a cárei programa, basata pre relatiunile esistente, sa corespunda pretensiuniloru ideiloru de progresu.“

Urmárele procesului *O f e n h e i m* suntu inca la ordinea dilei. Maresialulu tieriei din Galiti'a, principele *S a p i e h a* s'a vediatu necesitatu a-si cere demisiunea. In loculu lui s'a si denumitu contele *P o t o c k y*. Consi-

liariloru intimi, principelui *I a b l o n o w s k i*, Dr. *G i s k r a*, si contelui *B o r k o w s k i* li s'au scrisu oficialu dela suprem'a intendantura a curtiei, esprimandu-li-se neplacerea Imperatului pentru activitatea loru cá consiliari administrativi la drumulu de feru Lemberg-Cernauti, denegandu-li-se totu odata si intrarea la curte. Baronulu *W i t t m a n n* consiliariu de tribunalu si procurorulu conte *L a m e z a n* fura decorati cu ordinulu corónei de feru clas'a III.

In camer'a *Romanici*, a cárei sesiune este de nou prolongita pána la 27 Martiu, s'a inceputu in 22 Mart. n. desbaterea legi de concessiune a construierei drumulu de feru *Ploiesti—Predealu*.

In dilele trecute au plecatu trei románi, persóne de distinctiune, dela Bucuresci spre Madridu, pentru cá sa multiamésca regelui *Alfonso* in numele principelui *Carol* pentru distinctiunea, cu carea s'a notificatu, deuna-dile, sui-rea regelui pre tron, curtiei române.

Din *Belgradu* se scrie lui „Közérdek“ sub 18 Martiu urmatórele:

Potu sa ve asiguru, ca nu este ce-va imposibile, din contra fórté verosimilu, ca dupa incheierea sesiunei Skupceinei *Ristici* va intrá in ministeriu. Cátu de periculosu poté fi passulu acest'a pentru Serbi'a, cátu aru poté elu turburá referintiele între Pórta si Serbi'a. cari referentie si asiá suntu destulu de incordate si ce reflexu pagubitoriu aru avé pasulu acest'a si asupr'a Austro-Ungariei, puteti judecá insi-ve, déca veti face o reprivere asupr'a politiceii destructive, urmate de *Ristici* mai nainte. In cercurile conservative serbesci de aici predomnesce dorinti'a de a vedé pre ministrulu de finance *Mijatovici* in fruntea guvernulu. Spre a dá o caracteristica despre barbatulu acest'a este de ajunsu a aminti, ca foile om-ladiniste: „Istok“, „Zastava“, „Granicar“ si „Pancsevac“, lu ataca in tóte dilele in modulu celu mai passiuat.

Constituirile protopresbiteratoru celoru noue a urmatu dejá, afara de doue — trei, si asiá reorganizarea cea de multu dorita preste scurtu va intrá in viatia in tóte pártile. Aici publicámu unu raportu despre constituirea tractulu Avrigulu, interesantu din mai multe puncte de vedere.

Avrigu in 14:26 Martie 1875. Domnule redactoru! Eri s'a indeplinitu aici constituirea noului tractu protopresbiterale alu Avrigulu, sub presidiulu reverendiss. domnu protosingelu Dr. *Ilariou Puscariu*. Tactu-lu celui eminente alu acestui st'imat barbatu alu natiunei si demnu membru alu sf. nóstre biserici, e de a se multiamí, ca totulu a decursu in cea mai buna armonia si in contielegere adeveratu fratiésca. — S'au radica cáti-va representanti ai uneloru comune din immediat'a apropiare a Fagarasiulu si si-au exprimat nemultiamirea loru, cáci fura acestui tractu incorporate; pre cádu dupa situatiunea naturala debuescu sa apartiena tractulu Fagarasiulu. Objectiunile acestea in sa, in buna parte intemeiate, nu au conturbatu intru nimic'a cursulu celu liniscitu alu afaceriloru; luându dlu comisariu notitia la protocolu despre objectiunile acestea, iéra pentru motivarea loru, indreptându-i pre objectanti pre calea indigetata din partea emisulu consistoriale insusi. Si astfelu superându-se cestiunea acest'a se trecu la constituire, se alesera corpurile representative, legiuitórie si administrative, pentru noulu tractu protopresbiterale, in armonia si cu unanimitate fratiésca. —

S'a observatu pre lángea cele de susu si alte sminte, ce s'au facutu cu ocasiunea compunerii tractulu acestui'a, si anume, ca comunele Arpasiulu inferioru si superioru, care diacu in mediloculu tractulu, nici ca s'au pomenitu între acelea ce au

se constitue tractulu, de si nici altui tractu nu s'au impartitu; iéra comun'a *Glimboca* carea jace in apropiare imediata de Avrigu si e incungurata de alte comune, care tóte se tienu de Avrigu, s'a incorporatu la Agnit'a, de care se afla in departare de una-di si mai bine.

Sperámu ca la sinodulu archieparch. viitoriu se voru cômplaná neajunsurile acestea; voru face in sa bine si comunele respective cá de tempuriu, sa-si sustérna petitiunile lor, locuriloru competente iéra nu se impedece cu tanguirile loru afaceri de totu de alta natura. — Aru fi iéra-si bine cá pentru binele comunu, se mai lase si corporatiunile si persónele singuraticé, interesele private la o parte; cáci altfelu constitutiunea bisericeasca ne va fi numai mediloculu celu mai siguru spre ruinare!

In fine fia-mi permisu a mai observá ca in genere bucuri'a pentru instituirea tractulu a acestui'a nou in mediloculu poporulu — a fostu generale si ca poporulu cu mare interesu contemplá manuarea constitutionalismulu bisericescu, in fati'a sea; deci nici nu intrelasa a-si exprimá sinceru multiamit'a sea, demnulu conducatoriu, carele prin cuvinte potrivite ii aretà insemnataa constitutionalismulu si-lu induse in practisarea lui.

Unu martore oculariu.

Universitatea din Cernauti in senatulu imperialu.

Bucovin'a are universitate germana. Tóte protestele energice, cáte se radicara contr'a ei din partea romániloru, ruteniloru, ba pána chiaru si de cátra germani, nu folosira nimic. Se astépta numai, ca consenti-va óre invecinat'a Russia si Romani'a cu fundarea acestui institutu destinatu pentru germanisarea orientulu, poté-voru fi ele cucerite moralicesce pentru Austri'a séu nu.

Deputatulu *Hurmuzachi*, celebrulu patriotu român, a cáru cuventare o reproducemu mai la vale intréga, formulá cu destulu tactu si cumpetu dorintiele si cererile poporulu român din Bucovin'a, dara cuventulu seu moderatu nu fu ascultat, cáci majoritatea senatulu imperialu, rapita de fanatismulu germanisatiunei, in butulu tuturoru argumentelor plausibile, nu voi sa ia in consideratiune just'a cerere a fratiloru nostri din Bucovin'a. In zadaru se incercara eruditii: prof. *Suesz* si Dr. *Menger* a capacitá majoritatea, ca nu lucra corectu si justu, furi'a natiunalismulu a turburatu mintile reprezentantiloru, ba unulu dintre densii, *Tomaszczuk*, care marturisi ca nu este germanu de nascere, aretà unu furor teutonicu, pledandu orbesce pentru ide'a germanisatiunei, asiá incátu se indignara si unii germáni mai sobri de entusiasmulu fanaticu si de esageratiunea lui. Acestu deputatu desteptà compatimirea unoru colegi ai sei pentru servilismulu ce-lu aretà de astadata fatia de guvern, deci trecemu preste estasele lui la decursulu desbaterei.

Deputatulu *Ozarkiewicz* arata, ca chiaru comisiunea bugetaria marturisesce in espunerile sele, ca in Bucovin'a suntu si ruteni si ca se va corespunde si trebuintieloru acestei natiunalitáti, care inca primesce cu bucuria ide'a culturei. Elementulu ruténu póte sa dea aprópe 200 studenti contingentu la noulu institutu, cea ce se constatá si prin tabelele statistice din raportulu anualu alu ministeriulu de culte de pre anulu 1874, in cari se póte vedé, ca la gimnasiulu superioru din Cernauti, unde limb'a ruténa este obligata, suntu inscri si finea semestrulu II din anulu susumemorat 163 germáni, 85 poloni, 149 ruteni, 105 románi, 2 magiari si 2 de alta natiunalitate. Comparându numerulu scolariloru románi cu cei ruteni cei din urma precumpanescu cu 44, deci déca comisiunea bugetaria s'a ingrigitu in cádu-va de natiunalitatea romána, ea trebuie sa

face acest'a si cu natiunalitatea rutena din Bucovin'a si Galiti'a, cu atátu mai vertosu, cu cádu la fundarea universitáti in cestiune s'au indigitatu la unu numeru precumpanitoriu de ruteni, cari voru sa satisfaca nevointiei de a se cultivá in acestu inaltu institutu. Oratorulu constata, ca acest'a desconsiderare a facutu o rea impresiune asupr'a ruteniloru, nu voiesce sa espuna cauzele, din cari nu s'a consideratu limb'a rutena, ci propune resolutiunea, sa se indrumeze guvernulu c. r. a infintiá dejá la deschiderea universitáti in Cernauti o catedra ordinaria pentru limb'a si literatur'a natiunale a ruteniloru.

Deputatulu *Gierowski* nu scie chiaru, ca care limba slavica intielege guvernulu, cându dice in proiectulu despre infintiarea universitáti, ca la facultatea filosofica sa se radice între altele si o catedra pentru limb'a slavica. Déca se intielege limb'a slavica antica, atunci o catedra pentru limb'a acest'a e corespundietória si necesaria, dara totusi prin acest'a catedra nu se satisfacu trebuintiele natiunalitáti rutene din Bucovin'a, deosebindu-se limb'a slava antica esentialmente de limb'a rutena; de si studiulu limbei slavice vechi e de lipsa pentru a cunosce mai fundamentalu limb'a de adi, totusi o catedra pentru limb'a slavona antica ipso facto nu cuprinde inca in sine o catedra pentru limb'a rutena. Dreptatea si egal'a indreptatire, precum si trebuintiele ruteniloru ceru sa se infintieze o catedra deosebita pentru limb'a rutena fiindu si natiunea rutena unu factoru nu mai putieniu insemnatu decátu natiunea romána, si totusi s'au consideratu numai trebuintiele romaniloru propunendu comisiunea o resolutiune, dupa care are sa se infintieze in locu de o catedra ordinaria pentru limbele orientali o catedra pentru filologi'a limbelor romanice si o catedra ordinaria pentru limb'a si literatur'a romána, dreptu aceea sa se considere in egala mesura si elementulu rutenu, si de acea oratorulu spriginesce resolutiunea lui *Ozarkiewicz*.

In fine fiindu ca spesele se urca cu 1800 fl. léfa si 400 pausiale pentru profesorulu de limb'a rutena oratorulu propune sa se puna in art. I. creditulu ordinariu in locu de 21,143 fl. cu 21,693 fl. si recomanda propunerea spre primire.

Deputatulu *Hurmuzachi*:

„E firescu lucru, ca, déca infintiarea unei scoli inalte se considera pretotindenea de unu bunu mare, cu atátu mai multu se pretiuesce o atare scola intr'o tiéra, care in respectulu culturei a remasu inderetrulu tieriloru sorori mai fericite din Austri'a.“

„Dara si la universitatea ce are sa se infintieze are valóre totu ce se dice despre cele mai fructifere, mai folositorie si mai frumóse idei si despre institutiunile cele mai apromietórie. Efectulu deplinu si succesulu intregu alu loru *depinde dela modulu, cum se inactivéza si cum se escuta aceste idei*. Si in privinti'a acest'a credu eu, ca proiectulu are lacune insemnate, si este de doritu si de lipsa, cá acele sa se impla astfelu, cátu universitatea in tóte directiunile sa corespunda tuturoru trebuintieloru si dorintieloru a acelei párti din monarchia, in care se cladesce ea, si ca prin acest'a se garantéza si succesulu si efectulu ei in modu stralucitu si indestulitoriu.“

„Vreu sa trecu preste durerós'a impresiune ce a facutu proiectulu in form'a sea prima, asiú retacé inse unu faptu cunoscutu de toti, neimpartasíndu-ve, ca multa superare si dore-rósa impresiune a facutu in tiér'a mea impregiurarea, ca in proiectulu guvernulu despre universitatea din Cernauti nu s'a consideratu de locu o natiune mare intréga, natiunea romána, acea poporatiune primitiva, care impreuna cu románi din Transilvani'a si Ungari'a numera preste 3 milióne.“

„Trebuie sa spunu adeverulu si sa recunosc cu multiamita asigurarea ce mi s'a facutu, ca intentiunea dlui ministru de resortu nu potea fi sa vatem ore-si cum-va si sa nesocotesca pre natiunea nostra, ca implinirea dorintieloru possible in acestu respectu este rezervata, ceea ce s'a si doveditu prin afabila prevenire ce au intempnatu propunerile, dorere nesuficiente, cari s'au facutu in comisiune pentru a suplini in parte proiectulu guvernulu. Dara cu cele doue catedre ordinare pentru filologia limbelor romanice, precum si pentru limb'a si literatur'a romana, pre cari le-a adausu laudat'a comisiune bugetaria, nu este satisfacuta trebuint'a.

„Voiescu sa ve facu atenti dloru mei, ca e cu totulu imposibilu sa prospereze universitatea, sa corespunda chiamarei ce i s'a datu, de a latu cultur'a in tier'a dela fruntariile resaritenne, deca togm'a prin negligerea seu ignorarea limbei unui poporu numerosu, la care amu onore a apartiené si eu, a unui poporu, care numai in monarchia numera 3 milioane, afara de fruntariile tieriei inse, adeca in Romania'a, 5 milioane si preste acestea in statele cele mari ostice din vecinatate inca 2 milioane, — sa se radice cum amu dice unu muru de feru intre scol'a cea inalta si poporulu indigenu, de-si aru trebui sa fia mai intaiu intru folosulu acestuia. Vreau sa observezu numai, ca in primii ani dupa impreunarea Bucovinei cu Austria sub guvernulu austriacu a predominitu intr'unu lungu siru de ani exclusivu numai acest'a limba singura fiindu ea si limb'a oficiale in comunicatiunea guvernulu cu poporulu, a dregatorieloru si tribunaleloru cu acestu din urma, si ca pana in tempulu mai nou nu s'a promulgatu vre-o lege, care n'a fostu alaturata si in testu romanu. Foi'a legi regnicolare si imperiale, proclamele guvernulu si tote publicatiunile de insemnatate, deca suntu indreptate catra poporu aparu de unu lungu siru de ani totu deun'a cu testulu romanu alaturatu. Deca mi ierta dlu presedinte, mi permitu a aduce la cunoscintia inaltei case unu documentu oficiosu, care pote reversa o lumina asupra acestoru relatiuni din tier'a nostra. Documentulu acest'a e unu emisu alu presedintelui tieriei din Bucovin'a din anulu 1866.

Oratorulu cetesce acestu documentu, apoi continua.

„Cum sa facemu inse ca oficialii sa pota comunica cu partidele in limb'a lor, sa scrie publicatiuni, sa se provoce la legi si sa le aplice, etc. deca nu li se da ocaziunea si possibilitatea, ca sa-si pota insusi pre calea sciintiei aceste limbi ale tieriei — si eu vorbescu mai intaiu in interesulu limbei romane.

„Acesta stare de lucruri, precum si trebuint'a invetiamentulu de universitate in limb'a romana este atatu la noi catu si intre romanii din Transilvania si Ungaria asiá de semtita, catu acestu poporu, care, dupa cum se scie, nu este dotatu cu bunuri prea multe, de ani incoco a adunatu cu abnegare de sine si devotamentu o suma mare de bani, o a inmultiu, de si cu incetulu, dara constantu, pentru a infiintia, fia in Ardelu, in Ungaria seu in Bucovin'a, o universitate romana si adeca mai intaiu o academia de drepturi, in care sa se propuna in limb'a romana.

„Deca e sa se radice o universitate, ca astadi in secululu luminei si alu dreptatiei intr'o tiera de alta limba, in care poporatiunea germana face hotaritu numai unu procentu micu, atunci aici trebue sa se considere nu numai elementulu germãnu, ci si celelalte elemente precumpanitorie, pentru ca o universitate are sa implinesca doue probleme: Deca ea pre de oparte are sa fia scol'a inalta a sciintiei si sa invetie sciintia de sine, ea trebue sa urmarasca totu in acela'si tempu scopulu practiculu, de a da statulu servi-

tori apti, judecatori, administratori, advocati etc. mai departe sa creasca invetiatori pentru scolele gimnasiali si reali. Dupa dreptulu naturalu, dupa neesterminabilulu semtiu alu consciintiei natiunale, pre care fia-care omu petrundu de datorint'a sea lu conserva ca unu sanctuariu neatacabilu in inim'a sea si lu cultiva; in urma insusi dupa sunetulu legiloru fundamentale de statu cari suntu basea legale, pre care stamu toti si cari ne dau noue tuturoru asemenea dreptu, se pare o necesitate imperativa, a satisfice in acest'a directiune si pre poporulu primitivu indigenu.

„Deci tienu de lipsa intetitória, ca mai intaiu sa se infiintieze inca unele catedre pentru unele cursuri juridice practice cu limb'a de propunere romana, cu libertate facultativa, pentru ascultatorii universitatiei; a doua sa se ingrigesca ca sa se ocupe celu putienu unele dintre cele mai necesarie catedre, in asemenea modu.

„Propunerea ce o facui, nu e de locu unu ce nou, de vreme ce deja la anulu 1862 ne-amu ingrigitu camu in asemenea modu de elementulu rutenu din tier'a nostra vecina Galitia. Neputendu-se adeca ocupa indata catedrele pentru cursurile juridice-practice si pentru limb'a si literatur'a rutena, din lips'a de puteri destulu de pregatite si disponibile, guvernulu a dispusu printr'unu emisu, ca sa se aplice barbati tineri culti: oficiali dela judecatoria, dela procuraturele financiari, advocati, pana candu se voru afla persoane apte, cari sa ia profesur'a in modu definitivu.

„Eu asiú fi in stare sa aretu d-lui ministru de instructiune multe telegramme, multe epistole din diverse parti ale tieriei, dela reuniuni, persoane private din diferite cercuri, cari ne aru atinge in modulu celu mai semtietorii, deca nu s'aru satisfice acest'a dorintia justa; deci mi permitu a adauge la resolutiunea propusa de comisiune urmatoriulu aditamentu:

3. sa se infiintieze o catedra pentru istoria tieriei;

4. in fine sa se porte grige, ca sa se aplice profesori ordinari seu docenti in numeru recerutu, celu putienu pentru propunerea unoru cursuri practice-juridice, anume pentru dreptulu civilu si procedur'a civila, dreptulu penalu si procedur'a penale, precum si pentru legile politico administrative de statu, in limb'a romana.

Eu amu redusu dorintiele mele la unu minimum, catu me affu in contradicere cu multi dintre conatiunali mei in acest'a privintia; dara nu vreau sa ingreunezu lucrulu, m'asiú semti fericitu, deca s'aru tiené contu de dorintiele propuse celu putienu in intinderea acest'a.

Dr. Dunajewski arata, ca motivele comisiunei dovedescu o necunoscintia de impregiurari, pentruca universitati germãne in tieri negermãne trebue sa stea pre o nivela inferioara de vreme ce barbati harnici nu voru emigra in tieri straine din patri'a lor si deca si suntu batuti de unu ventu furtunosu la o universitate negermana se silescu a reintorce in patria.

Sucz e de parere ca sciintia n'are nimicu comunu cu politic'a si natiunalitatea, sciintia se pote invetia in fia ce limba, fia ce inventiune e proprietatea intregi omenimi, de acea oratorulu crede, ca universitatile suntu unelte rele pentru ajungerea scopuriloru politice, fia aceste catu de sublime. Avemu lipsa de universitati la noi, sa nu mai facemu pentru Romania'a si Russia scole. Dupa Tomaszczuk, care in pledarie sele pentru universitate areta numai unu servilismu fara parechia catra guvernulu, pledaza Dr. Menger contr'a universitatiei aretandu, ca Bucovin'a are mai multa lipsa de invetiamentulu poporulu.

In desbaterea speciale propune Hurmuzachi la § 1 sa se sterga dis-

pusetiunea relativa la limb'a germana ca limba de invetiamentu.

Deputatulu Dumb'a propune, ca la facultatea teologica se pote admite dupa trebuintia propunerea unoru cursuri sengeratece si intr'alta limba.

Resolutiunea ce a decis'o comisiunea la propunerea lui Dumb'a, ca 1) in loculu limbelor orientali, rezervate facultatiei teologice sa se infiintieze o catedra pentru filologia limbelor romanice si 2) o catedra ordinaria pentru limb'a si literatur'a romana, se primesce, resolutiunea lui Hurmuzachi se respinge. D. O.

Cetimu in „Le Constitutionnel“ dela 13 Martiu:

„Sa vorbimu de Turcia. In zadaru s'a suflata pre scanteile incidentulu romãno-spaniolu, nu s'a pututu scoate nici o flacara. Circular'a adresata de Sublim'a-Porta puteriloru garante n'a obtienutu miscarea de indignatiune ce Savfetu-pasi'a spera sa radice.

„Puterile nu s'au aretatu prea scandalisate de ide'a, ca Romania'a a fostu oficialmente incunoscintia de suirea pre tronulu a lui Alfonso XII si nu s'au indignatu de ide'a ca, acum cinci ani, regele Amadeu comisesse aceea'si crima. Astfelu ca, in contr'a aerului de resistentia obstinata alu Turciei puterile garante voru primi forte bine si voru gasi suficiente explicatiunile date de Romania'a si de Spania in ceea ce privesce acestu incidentu.

„Totu intr'unu tempu ne vine o notate, care nu va contribu a pune pre Turcia intr'o stare de satisficare completa. Se pare ca principele de Muntenegru 'si pune tote puterile spre a ajunge a stabili o agentia diplomatica la Constantinopole. Tote aceste cercari cari n'au de tinenta decatu emanciparea provinciiloru dunarene suntu forte sensibile pentru Turcia si intielegemu ca, in casulu acest'a, sa se nelinicesca si sa se planga. Lucrulu celu putienu merita ostenela. Dara pentru certuri ca acele ce facu Romaniaei si Spaniei, in adeveru acest'a nici nu merita ostenela.“

Se pretinde de unii ca, in urm'a circularei Sublimei-Porti relativa la notificatiunea directa facuta de Regele Alfonso XII principelui Carolu, puterile aru fi facutu observatiuni la Madridu. Dupa informatiunile nostre pre care avemu totu dreptulu a le crede sigure, aceste sgomote suntu cu de-seversire nefundate. Puterile nu au pututu da Turciei nici o satisfactieune si considera incidentulu ca inchisu. Catu despre guvernulu spaniolu, acest'a a respunsu, ca era datoriu sa urmeze usului stabilitu de regele Amadeu si de maresialulu Serrano. Se vede ca Sublim'a-Porta s'a multiamitu pre atat'a, de ore-ce ambasadorulu seu este deja acreditatu la Madridu.

Nr. 3 sbc. desp. VI. — 1875.

Convocare.

Conformu conclusulu subcomitetulu despartimentulu VI alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu, adusu in siedintia dela 24 Ianuarie 1875, subscrisii 'si iau voia a conchiamá prin acest'a adunarea generale a despartimentulu pre diu'a de 15/27 Aprilie 1875 in opidulu Ili'a-Muresiana.

Din siedintia subcomitetulu despartimentulu VI tienuta in opidulu Dev'a, in 24 Ianuarie 1875.

Ioanu Papiu
direct.
Alessiu Olariu
actuariu.

Varietati.

* Eri s'a immormentatu comitele nat. de odinora bar. Franc de Salmen cu mare pompa funebra.

* Min. de interne C. Tisza fu alesu de deputatu dietalu unanimu din partea Debretienului.

(†) Necrologu. Bravulu parochu gr. or. — atatu pre terenulu bisericescu, catu si scolasticu si natiunalu, — din opidulu Borgo-Prundu: Teodoru Vrasmasiu, in numele seu si a ficei sele Lucretia, — a socriloru sei Pavelu si Pelagia Manzatu, a tatalui seu Ioanu, precum si a fratelui seu Ioanu; cu anim'a infranta de dorere face cunoscutu ca neuitat'a sea socia Ioan'a Manzatu casatorita Vrasmasiu, — dupa unu morbu greu de lungore 'si dete sufletulu in manile Creatorului in 9 Martiu st. v. 1875, — abia impletindu in vietia co jugale o cununa de 17 girlande. Pre defunct'a in Domnulu o plangu supr'a amintitii, o plange intregu poporulu si inteligintia din Borgo-Prundu, care prin staruint'a ei si a tristului ei sociu a sciutu sa se inaltie din starea unui „Agricola“ pana la salonu, a sciutu caci romanc'a e capace de tote! Fia-i tieran'a usiora!

* Falsificate. Nu numai banenote false de 10 si 5 fl. suntu in circulatiune, dara si moneta de 10 si 20 xr. Atragemu atentiunea publicului, ca sa fia cu bagare de seama si incatu pote sa incungiure pagub'a.

* „Tageblatt“ este surprinsa ca „T. R.“ a luat pre seriosu glum'a, carea se facuse cu joculu romãnescu la balulu pompieriloru si care gluma „Tageblatt“ este asia de gratiosa de o recunoste ca n'a fostu la locu. Catu pentru prefacerea ei inaintea unui pasagiu din notitia nostra ca prelanga tote fatalitatile, in care s'au affatu romanii pana acum, totusi se affa relativu intr'o stare buna in carea n'a fostu depusa tota situatiunea romaniloru, nu voimu sa lungimu vorba, ci cu parere de reu dicemu simplu: fericiti cei seraci . . . . ca acelor'a este . . . etc.

* Joi'a verde se chiama in calendariulu apusanu, in anulu acest'a, diu'a dela 13/25 Martiu De asta data joi'a acest'a a fostu numai in calendariulu numitu scria „verde“, din cauza ca ningendu numai cu o di si o nopte inainte noue ni aparu cu totulu alba si candu aruncamu cate o privire prin mediulu ferestriloru in afara intempnamu albulu pre acoperisiele caseloru. Asiá dara in locu de Joi'a verde potu apusenii dice Joi'a alba.

* O depesia din Berlinu cu dtu din 17 Martie a „Nouei Presse libere“, spune ca se afirma in cercuri bine informate scirea despre o noua intrevedere a celoru trei imperati in cursulu primaverii la Ems seu la Berlinu. La acesta intrevedere, spune depesia; voru mai lua parte pote si alte capete coronate, precum regele Suedei. Afara de acest'a se vorbesce, mai cu seama in urm'a caletoriei imperatului Franciscu Iosifu la Venetia, despre o intrevedere a imperatului Wilhelm cu regele Victoru Emanuilu in Milanu, inainte seu dupa intrevedere acestuia cu imperatulu Austriei.

* Din Berlinu se scrie cu aceeasi data, ca Archiepiscopulu de Colonia a adresatu camerei, in numele tuturoru episcopiloru din Prussia, unu protestu in contr'a legi relative la administrarea averei bisericesci din comunele catolice, cerendu ca adunarea sa respinga legea.

* Constitutiunile ce si-a datu Francia dela 1789. — Dupa votarea legiloru constitutiunale din Francia, nu cre emu fara interesu de a areta aci constitutiunile ce si-a datu Francia dela 1789, epoc'a marei revolutiuni. Eata-le:

Constitutiunea din 1791; constitutiunea din 1793 constitutiunea provisoria totu din acelu anu; constitutiunea directoriala a anului

III; constituțiunea consulară a anului VIII; constituțiunea modificată a anului X ce stabilizea consulatul pre viétia; constituțiunea imperială a anului XII; proiectu de constituțiune supusu lui Ludovic XVIII de Senatu la 1814; cartă constituțională din 1814; actul aditional la constituțiunile imperiului croitu de Napoleonu în timpul celor 100 zile; cartă dela 1848; constituțiunea din Ianuaru 1852; senatus-consultul constituțional din Novemb. 1852 ce restabília imperiul; senatus consultul din 1870 ce organiză imperiul liberalu; legea din 17 Februaru 1871, în virtutea căreia Thiers deveni capul puterii executive; legea din 2 Septembrie 1872, numita constituțiunea Rivet; legea din 13 Martiu 1873 asupră raporturilor puterilor publice; în fine legile constituționale din 28 Februaru trecut 1875, séu constituțiunea Wallon.

Imperatés'a Rusiei a plecatu din Parisu în sér'a de 16 Martiu spre a se întorci în Petersburg.

Trenulu acceleratu ce a plecatu Marti în 4 a. c. din Bucuresti aflăm ca a desinatu și s'a troenitu. Din fericire inse nu s'a intemplat nici unu pericolu.

Dupa cum se scrie din Parisu diuariului „Etoile Belge“ dela 17 Martie, Dufaure aru fi disu în modu oficiosu în comisiunea de cercetare a celor petrecute la alegerile din departamentul Nièvre, ca pre cătu crede elu, căera a se va disolvă la finele lui Iuliu, iera alegerile generale se voru face la începutulu lunei lui Novembre.

Unu senatu de femei. — Totu votarea legii senatului în Franci'a ni dedă ide'a de a dá aci câte-va amenunte despre unu senatu, care a esistat sub imperiu la Romani. De acestu senatu se vorbesce puțin în istori'a romana, dara, de fric'a imperatorului, fu luat în serioru, cu tóte atributiunile se de nimic'a și glametie. Acest'a fu senatul femeiloru.

Elu fu instituitu de corruptulu și afemeiatulu imperatoru Eliogabal. Nu inventăm nimic'a; ceea ce urméza, ori-cātu de grotescu e, este fórté esactu.

Acestu tribunalu cu clamide și cu peple, séu pre limb'a noastră cu fuste, avea de presidenta pre bun'a imperatorului, și de vice-presiedinta pre mam'a lui, Soemias.

În elu se discutau cu seriozitate, pre unu tonu ceremoniosu cu o solemnitate și gravitate din cele mai burlesci, cestiuile de gatele, colorile haineloru de introdusu în mod'a dilei, petrele pretiose, împodobirea perului, brodariile, visitele, promenadele calare în trasura séu în targa, etc. Tóte decisiunile erau fără apelu. Membrii sgomotosi se chiamau la ordine, și se puneau unu felu de boneta de asinu pre capulu matróneloru intransigente.

Unu membru din senatul masculinu se numia senatoru, trebuia și pentru celu feminimu o numire corespundietória, care fu senatrix; cuventulu senatrix érá întrebuintiatu și pentru sociele senatoriloru.

Unu podu aerianu la Lion. — O lucrare unica în Franci'a se va esecutá la Lion: unu podu de feru destinat a legá platoulu de Fourvières cu acelu dela Croix-Rousse. Construcțiunea acestui podu e evaluata numai 2,800,000 fr.; orasiulu Lion se cere o subventiune de 600,000 fr. Podulu se va compune din trei traveuri, unulu în midilocu de 135 metre, cele-lalte 2 de 70 metre fia-care, spriginindu-se pre colóne de fonta, infipte în fundamente de zidaria, construite pre alinierea caseloru de pre cheuri. Tablierulu podului va fi radicat de 62 metre deasupr'a cheului și de 50 metre deasupr'a caseloru.

Fia-care din cele dóue colóne a traveului din midilocu va fi prevediuta în interioru cu unu ascensoru care, în

mai puțin de 2 minute și cu pretiulu de 10 cent., va urcá pre pietoni pre podu, de unde se voru duce pre colin'a unde voru avea tréba.

Nu esista în Europ'a lucrări analóge decâtu podulu de Britani'a din Angli'a, construitu la 1848 de R. Stephenson, compusu din 2 traveuri de 140 metre fia-care, și de alte 2 de 70 metre; podulu de Conway, totu în Angli'a, construitu de același ingineriu, dintr'unu singuru traveu de 122 metre; și podulu de Dirschau în Prusii'a, cu 6 traveuri de 129 metre fia-care.

Unu procesu interesantu a avutu locu eri inaintea trib. sectiunea II-a Unu jocu comerciantu obtienuse dela unu socru mân'a ficei sele. Bazatu pre promisiunea data, logodn'a facuta, a cheltuitu și elu pentru nunta, in sa în diu'a cununieii cându pregatitu și întoverasitu de rudele și amicii sei se ducă la cas'a miresei pentru cá de acolo sa mérga sa se faca celebrarea case-toriei civile și religiose, îi întempană de odata socrulu și-i facú sa se întorca acasa cum a venitu. Ce amara deceptiune pentru bietulu tineru care cu iluziunile înainte facuse atâtea preparative și cheltueli de nunta. Afacerea se schimbă apoi într'o reclamațiune în contr'a socrului, dela care se cerea despăgubire un'a mie galbeni. Procesulu a prezentatu multu interesu mai cu séma sub raportulu juridicu, ce felu de contractu se póte socoti promisiunea la casatorie, pâna la ce punctu angajaza părțile și care sunt consecutiunile ce póte sa atraga dupa sine neindeplinirea acelei promisiuni. Te-remulu ce si-a alesu și pre care s'a pusu advocatul nenorocitulu mire reclamante este ca socrulu a comis unu quasi delictu prin acést'a ca nu s'a tîenutu de angajamentulu luat, prin urmare este datoriu a repará daunele provenite din fapt'a sea. Socrulu la rendulu seu justifica purtarea sea, ca n'a sciutu antecedentiele amoróse a le tinerului și ca descoperindu-le în diu'a chiaru cându urmă a se face cununi'a, érá autorisatu a nu se mai tîené de promisiunea data. Discutiunea între părți a fostu și comica și patetica. Tribunalulu in sa dupa ce a ascultat conclusionile ministeriului publicu a remis pronunțarea sentintiei pre Sanbata. Aceptăm dara otarirea tribunalului, promitându și noi a mai reveni asupr'a acestui subiectu.

Cur. de Iasi. — Consiliulu comunalu alu urbei Iasi, pentru a protestá în contr'a radicării în Cernauti a statuei „Austri'a“ și a serbarei iubileului, printr'o decisiune patriotica a regulatu a se pune o pétra comemorativa pre loculu, unde a fostu ucisu de cătra turci Grigorie Ghic'a Voevodu din cauza ca s'au opusu la desmembrarea Moldovei. Aflăm cu placere acum ca junimea româna din Cernauti animata de aceleasi simțiamente patriotice a începutu a aduná subscripțiuni pentru a ajutá și ea comun'a noastră la radicarea acelu monumentu.

O farsa nostima. Scen'a, trebuie sa ve spunem dragi lectori, nu se petreca la noi, ci în Franci'a, pe calea ferata, între Parisu și Versailles.

Trei individi, amici neseparati, calatoreau pre imperial'a calei ferate; densii plecasera dela Parisu, ducându-se la Versailles cá sa asiste la sedinti'a camerei, în care avea sa se discute legile constituționale. Frigulu îi strangea între spete, dara loru ce le pasá, rideau și béu cognacu.

În risitele loru, unulu din ei zarí sub banc'a pre care siedé unu aparatu; radica scândur'a cá sa védia mai bine, chiemá și pre amicii sei, și care le fú mirarea cându recunoscura ca aparatulu nu érá altu ce-va decâtu partea superióra a lanterneloru cari luminau interiorulu vagóneloru. Densii plecasera sér'a, cá sa maie o nópte în Versailles.

— Ai sa jucám o farsa caletoriloru din vagóne, dise unulu din ei.

— Cum? eslamara ceilalti.

Sa stingem lanternele.

Disera și facura. Într'o clipa stinsera lanternele, și siase vagóne fura cufundate în obscuritatea cea mai complectă.

Calatorii din vagóne, unii érau multiamiti de intunerecu, alii nu. Între cei dintâiu putemu citá pre amanti, cari aparati de intunerecu, poté sa-si dea câte unu sarutu din cândn în cându. Cātu despre barbati cari venisera cu sociele loru, fura fórté contrariati, cându audira acele sarutari, căci nu sciau déca nu si sociele loru primescu și inapoescu astfelu de cadouri, altoru persóne.

Nu érá de ajunsu num'i atât'a; se mai întempană cá si într'unu vagonu sa fia unu tineru cari i placea sa ridia în socotél'a altor'a, și cá sa necajésca pre vecinii sei, saruta mereu mân'a sea, cá sa faca sa créza ca în vagonu se petreca scene, puțin c'amu indecente. Barbati și femeile care se aflau cu elu în vagonu, acusa fia-care în gându pre vecinii sei cá imorali și corupti.

Cei de pre imperiala, cari causera tóte aceste zapaceli, lesinau de risu, pre cându cei din vagóne, asceptau cu inim'a palpitendu cá sa ajunga mai iute la statia. În fine ajunsera la statia, și fars'a se termina într'unu modu cum nu prevedisera cei trei strengari de pre imperiala. Acesti'a de siederea loru în frigu, inghetiasera de totu, și unu bietu comisariu de politia, avendu mila de densii, i tramise sa se incaldiésca la depositu, și afacerea loru este tramisa inaintea tribunalului corecionalu (Telegrafulu.)

Raportu comerciale.

Sabiú 26 Martiu n. Grâu 4 fl. 40 xr. frumosu, 4 fl. 13 xr. mestecat, 3 fl. 87 xr. cualit. infer.; secar'a 2 fl. 93 xr. pâna 2 fl. 67; orzu 2 fl. 67; ovesu 1 fl. 73 pâna 1 fl. 47 xr.; cucuru (porumbu) 2 fl. 87 xr.; cartofi 1 fl. 33 xr. gal'ta austriaca.

Cânap'a — fl. maj'a.
Linte 7 fl. 33 xr.; mazarea 5 fl. 33 xr., Fasolea 6 fl. 67 xr.

Fenu legatu — fl. 85, nelegatu — fl. 80 xr., paie lungi 60 xr., scurte 50 xr, maj'a.

Lemne de focu 8—9 fl. stang. austr.
Carnea de vita 16—20 cr. p., de porc 20—24 xr. Unsóra 79 xr. pâna la 1 fl. — cup'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 15/27 Martiu 1875.

Metalicele 5%	71 45
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	75 85
Imprumutulu de statu din 1860	112 50
Actiuni de banca	963 —
Actiuni de creditu	235 25
London	111 40
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	79 25
„ „ „ Temisiorene	77 50
„ „ „ Ardelenesci	76 25
„ „ „ Croato-slavone	80 —
Argintu	104 55
Galbinu	5 23
Napoleonu d'auru (poli)	8 88

Publicatiune.

În 6 Aprilie 1875 st. n. se va tîené în cancelari'a comunala din Vladeni licitatiune publica pentru edificarea unei noue biserici gr. or. în Vladeni.

Sumele compute se cuprinde:

a) Pentru edificarea didului afara de materialu. . . . . 6800 fl. v. a.

b) Pentru lucrulu din lemn . . . 1350 fl.

c) Pentru masariu-lacatusiu coloratutinicieru și glajariu cu materialulu 1950 fl. 10,100 fl.

Afara de acést'a celalaltu materialu lu liferéza comun'a, vadiumu este 5% și cautiunea 10%. Planulu precum și conditiunile, se potu vedea în cancelari'a comunale în Vladeni în tóte dilele.

Vladeni în 20 Martie 1875.

Iacobu Balcasiu
parochu

Iacobu Zorc'a
notariu.

(2—3)

Nr. 49/875.

Edictu.

Ioanu Irimina dia Sacelu, carele de siepte ani au parasitu cu necredintia pre legiuit'a lui socia Ann'a Simeonu Munteanu din Sacelu, se provóca prin acést'a, cá în terminu de unu anu dela datulu de fatia negresitu sa se infatisieze inaintea forului

matrimoniale subserisu, prntu ca lá din contra procesulu divortiale intentatu de numit'a lui socia, se va otari si în absentia lui.

Sabiú 25 F. uru 1875.

Ferulu matrimonialu gr. res. alu

protopresviteratulu tractulu

(2—3)

Sabiului I.

Se afla de vendutu

o turma de oi din campi'a transilvana fórté bine ernate și pastrate statatóre din 800 capete tóte albe (stogosie), între cari 450 mulgari de 1—3 miei, 350 miori.

Pretiulu ficsatu este un'a cu alt'a 5 fl. de capetu. Cumperatoriulu îi s'aru poté dá cu pretiu moderatu si locu de pasiune pentru véra si tótna.

A se adresá pâna la 1 Aprilie cátra
A. Trombitiasiu
(3—3) pr. Mocs în Berchiesiu.

Neincungiuratu de lipsa la economi'a de vite

Pravuri de Transilvani'a pentru cai și vite cornute.

Pregatite din celea mai aprobate medilóce de casa, corespundietérie relatiuniloru nóstre economice și pusetiunei tiei nóstre, cari atâtu cá medilocu de cura, câtu și cá medilocu preservativu nu aru trebú sa lipsésca la nici unu economu adevratu.

Pentru cai:

Contr'a ciumei, sioreceloru și altoru bóle periculóse, precum: caturhoe'a organeloru de respiratiune, catarhoe'a de stomachu, nemistuire, colica, tusa, marasma (Abmagerung) preste totu, contr'a celor mai deciditórié bóle; mai departe servescu pravurile acestea la calu spre crescerea frumósa și-lu sustienu sanetosu și infocatu.

Pentru vite cornute:

Contr'a deosebiteloru aprinderi și alte bóle, precum: flatu lentia și colica, mai departe la vaci, déca dau lapte puțin și slabu, contr'a marasmei (Abmagerung), contr'a apetitulu perdutu și cu deosebire la vitele de ingrasiatu.

1 Pac. à ¼ Cilo 30 cr. v. a.

1 Pac. à ½ Cilo 60 cr. v. a.

Pravuri de Transilvani'a pentru oi.

Unu obiectu neaparatu de lipsa în economi'a rationale de oi, preparatu din cele mai aprobate și practice medilóce de casa, celu mai bunu medilocu de cura și preservativu contr'a bóleloru epidemice, cari domnescu mai adeseori, precum: Genuriu vermele de plamana (Lungenwurm), calbéza, clorose'a (Anaemie Bleichsucht), tusa, diarhoea, bubatu (versatu) mai departe restitue apetitulu perdutu și vindeca tóte bólele de stomachu și a organeloru din launtru s. a. m.

1 Pac. à ¼ Cilo 30 cr. v. a.

1 Pac. à ½ Cilo 60 cr. v. a.

Pravuri de Transilvani'a pentru rimatori.

Celu mai aprobatu medilocu de cura pentru rimatori. Curéza diarhoe'a, colic'a, branc'a, precum și feluritele aprinderi. — E de mare folosu și pentru rimatorii de ingrasiatu fiindu ca face apetitu și totu-odata și ingrasia.

1 Pac. à ¼ Cilo 30 cr. v. a.

1 Pac. à ½ Cilo 60 cr. v. a.

Depositulu principalu de espiditiune la ALBERTU VACSHMANN, apotecariu în Borgo-Prundu. (Transilvani'a) mai departe în depositu: în Sidisióra la I. B. Misselbacher et fii, în Clusiu la Carolu Hutflesz, în Muresiu-Osiorheiu la Mat Bucher, și în Bistritia la G. M. Textoris.

(2—3)